

ШОЪЛ ТАВЫСЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫК
ЯМАГАТ-ПОЛИТИКАЛЫК ГАЗЕТА

ГОЛОС СТЕПИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

№ 12 (8700)

22 МАРТ

2018 йыл

КИШИ ЮМА

НАВРУЗ АЙЫ

1931-нши йылдан алып шыгады

САЙЛАВЛАР СЫРАГЫЛАРЫ

Владимир Путин –
Россия Президенти

Каты куън, 18-нши мартта, савлай элимиз бойынша Россия Президентин сайлавлар уйгынлы эм йогары дережеде болып оьтти.

Бу сайлавларга сайлавшылардынъ 67,98 проценти келген яде ол оьткен 2012-нши йылдагы РФ Президентин сайлавларга сайлавшылардынъ келуьвиннен де артык коьрсетим болады.

Болып озган сайлавлардынъ бас сырагылары бойынша Владимир Путин Россия Президенти болып 2024-нши йылга дейим ислеп калады. Ол 18-нши мартта оьткен сайлавлардынъ тамамында оьзининъ баъри куьндеслерин де рекордлы сан ман озып енген – 77,67 процент. Сонынъ акында РФ Орталык Сайлав Комиссиясынынъ Председатели Элла Памфилова айтып билдирген. Сайлавлардынъ сырагылары аяли де аз-маз туьзетилмеге болады. Солардынъ энъ де ызгы тамамлары 10 куьн ишинде халкка билдирилсек.

Дагестан Республикасынынъ Сайлав комиссиясынынъ председатели Магомед Дибиров республика еринде болып оьткен РФ Президентине сайлавлардынъ сырагыларын келтирген. Сол билдируьвлерге коьре, Дагестанда Владимир Путин уьшин 1 миллион 295 мынъ 128 аьдем тавысларын берген, ол 90,76 процент болады. Экинши орында – Павел Грудинин, ол 103 мынъ 942 сайлавшылардынъ тавысларын алган. 5 мынъ 379 дагестаншылар тавысларын Борис Титов уьшин бергенлер. Онынъ артыннан Максим Сурайкин 4 мынъ 395 сайлавшылардынъ тавысларын алган. Дагестанда солай ок Владимир Жириновский 3 мынъ 830, Ксения Собчак 3 мынъ 741 аьдемнинъ тавысларын йыйнаганлар. Ызгы орынларды Григорий Явлинский мен Сергей Бабуринов боьлискенлер: бириншисине – 2 мынъ 465 тавыс, экиншисине – 1 мынъ 781 тавыс берилген.

Янъыларда болып оьткен Россия Президентин сайлавлар Ногай районында да 18-нши мартта тийисли йорыгы ман уйгынлы аьлде болып озганын белгиледи Ногай район территориялык сайлав комиссиясынынъ председатели Али-Макка Ганиев. Онынъ билдируьвлери мен, баъриси бу сайлавларда 11956 район сайлавшылары ортакшылык эткенлер, ол сан баъри сайлавшылардынъ 87,12 проценти болады.

Сойтип, озган сайлавлардынъ сырагысында биринши орында район еринде Владимир Путин бийлеген. Онынъ уьшин энъ

Экинши орын КППРФ атыннан кандидат, Ленин атындагы совхоз директоры Павел Грудининге тийген. Онынъ уьшин сайлавшылардынъ 11,79 проценти тавыслаганлар. Уьшинши орынды 5,67 процент пен ЛДПР етекшиси Владимир Жириновский бийлеген. Доьртинши орынды сайлавларда ортакшылык эткен ялгыз бир хатын Ксения Собчак алган, ога 1,67 процент сайлавшылар тавысларын бергенлер. Бесинши орында – 1,04 процент коьрсетими мен «Яблоко» етекшиси Григорий Явлинский.

Калган кандидатлар 1 проценттен де аз тавыслар алганлар: Борис Титов («Партия роста») – 0,76 процент, Максим Сурайкин («Коммунисты России») – 0,68 процент, Сергей Бабуринов («Российский общенародный союз» партиясы) – 0,65 процент.

* * *

сим Сурайкин 4 мынъ 395 сайлавшылардынъ тавысларын алган. Дагестанда солай ок Владимир Жириновский 3 мынъ 830, Ксения Собчак 3 мынъ 741 аьдемнинъ тавысларын йыйнаганлар. Ызгы орынларды Григорий Явлинский мен Сергей Бабуринов боьлискенлер: бириншисине – 2 мынъ 465 тавыс, экиншисине – 1 мынъ 781 тавыс берилген.

Дагестанда сайлавлар баъриси 1915 сайлав участкаларында оьткерилген. Солардынъ артыннан 3,8 мынъ тергевшилер караганлар.

* * *

де коьп 10 мынъ 43 район сайлавшылары (84,99 процент) оьз тавысларын бергенлер.

Калган кандидатлар арасында Павел Грудинин районда экинши орынды алган, онынъ уьшин 1650 сайлавшы (13,96 процент) тавыслаган. Ксения Собчакты бизим районда – 22 аьдем (0,19 процент), Владимир Жириновскийди – 21 аьдем (0,18 процент), Максим Сурайкинди – 13 аьдем (0,13 процент), Сергей Бабуриновди – 12 аьдем (0,10 процент), Борис Титовты – 7 аьдем (0,06 процент) эм Григорий Явлинскийди – 1 аьдем (0,01 процент) сайлаган.

Кутлавлар

Ногай районунынъ сыйлы яшавшылары!

Муниципаллык районунынъ администрациясы, «Ногайский район» МР Депутатлар йыйыны сизди ярык Навруз-байрамы ман ак юректен исси кутлайдылар.

Бу бурынгы халк байрамы бизим ата-бабаларымыздынъ анъ-маданиятлык калымжасынынъ уьзилгисиз кесеги болады, туьрли миллетлерди биргелестиреди эм ювык-класырады, куьнтоьслик

календари бойынша Янъы йыл басынынъ язлык шактынъ келуьвининъ белгиси болады эм оьзинде ер юзинде баъри тири заттынъ шатлыгын эм янлануьвин саклайды. Бу язлык байрамы табиаттынъ дайымлык янлануьвин белгиледи. Сол язлыктынъ келуьви мен аьдемнинъ ийги як туьрленислерге айырым сенуьвлери байланыслы.

Навруз-байрам ямагат арасында онъайлыкты,

макулласуьды эм оьз аранык аьлаьды беркитуьв исине аьрекет этсин, аьр аьелге суьйиниш эм наьсип аькелсин. Районда, республикада эм Россияда дайым да тынышылык, сабырлык эм онъайлык болсын.

Берк ден савлык сизге эм бай ер онъыслары, ювыклардынъ ак ниетлик эм сенимли суьйимлик, ийги хабарлар эм наьсипли куьнлер, исте эм яшавда уьстинликлер!

М.Аджеков.

«Ногайский район» МО администрация аькимбасы
«Ногайский район» МР Депутатлар йыйынынынъ председатели Р.Насыров.

Районнынъ маданият учреждениелерининъ сыйлы куллыкшылары эм ветеранлары!

«Ногайский район» МО администрациясы, «Ногайский район» МР Депутатлар йыйыны сизди, маданият уьйлерининъ, китапханаларынынъ, саният мектеблерининъ, музейдинъ, оькимет учреждениелер коллективлерининъ («Айланай» фольклор-этнографиялык ансамбль, «Халк алатлар Ногай оькимет оркестри») куллыкшыларын эм маданият тармагынынъ ис ветеранларын кеспи байрамы – Россиядынъ маданият куллыкшыларынынъ куьни мен ак юректен исси кутлаймыз.

Бу белгиле куьн – яшавшыларды эстетика эм эдап яктан тербиялаьда, анъ-акыл баалыкларды саклаьда эм кайтадан туьзуьвде, бизим районнынъ маданият

ят оьрленуьвин бардыруьвда маданият куллыкшыларынынъ этетаган исин баалаь.

Бурынгыдан алып аьдем ярасыклыкты саклаьга шалыскан, эм босына туьвыл маданият тармагында яшавда бизим тоьгеримиздеги баъри ярасыклыкты терениннен сезетаган аьдемлер аьрекет этетаганлары. Сиз баскалар тыншайганда куллык этесиз, аьдемлерге оьз янынъыздынъ байлыгын толысыниша бересиз, ярасыклык пан катнасуьвдынъ суьйинишин савкатлайсыз. Сизинъ ой-ниетлеринъиз эм аьрекетинъиз аркасы ман Ногай району кызыклы яшав ман яшайды. Бизим районда озгарылаьтаган коьплеген байрам-

лар, конкурслар, фестивальер аьдетке кирген эм балалар, яслар эм ясуьйкенлер арасында уьйкен сый ман пайдаланаьлар.

Саният уьшин оьзинъизди аямай аьрекет этетаганынъыз, несиллерди эм аьдет-йорыкларды байланыстыратаган йиплерди беркитетаганынъыз эм сизинъ йогары кеспишлик эм ярасыклыкка суьйиминъиз барлыгы уьшин сизинъ аьрекетти сыйлайтаганларга сол суьйимди тувдырмага шалысатаганынъыз уьшин сав болынъыз.

Сизге берк ден савлыкты, наьсипти, кутылмас куьш-куватлыкты, яратуьшылык излестируьвлер юритуьвди эм янъы етимислерди йораймыз.

М.Аджеков.

«Ногайский район» МО администрация аькимбасы
«Ногайский район» МР Депутатлар йыйынынынъ председатели Р.Насыров.

Навруз байрамынъыз бан!

Эл уьшин куллык этпеге борышлы

Баймамбет Карагулов,
*Червленные Буруны авыл
яшавшысы, ерли дин аьре-
кетчииси.*

– Бизге элимиздинъ Конституциясы ман сайла-
мага эм сайланмага сыйлы
ыхтыяр берилген. Сонынъ
уьшин мен де, озимнинъ
коьплеген авылдасла-
рымдай болып, авыл уча-
сток сайлав комиссиясы-
на озимнинъ граждан-
лык борышымды толтырув
уьшин келдим.

Бугуьн биз сав элимиз
бен бирге патшалыгьмыз-
дынъ басшысын сайлай-
мыз. Россия Президенти
болып ким сайланувына да
карамастан, ол аьдем энъ де
бас деп бизим коьп миллет-
ли Аталыгьмызга, бизим
халкьмыздынъ оьрленуь-
ви уьшин куллык этпеге
борышлы. Аьлиги зам-
нымыз бек авыр эм кый-
ынлы, халклар ара аьллер
де кавыфлы, сол себеп-
тен янгы сайланган прези-
дент энъ биринши болып
аьдемлер акында ойлан-
мага тарык. Бугуьнлерде
окув, эмленуьв, бир якка
барув бек баалы. Сонынъ
уьшин элдеги социал-
экономикалык маьселелер-
ди, экология эм халклар ара
соравларды шешуьв кере-
геди. Болса да мен бугуьн
Россия гражданлары дурыс
сайлавын этерлер эм тий-
исли кандидатты сайларлар
деп сенемен.

Аджибатыр Мусауров
*(ол Терекли-Мектеб сайлав
участокларынынъ бириси-
не эртенъ мен бириншилер
сырасында келген сайла-
шы эди), пенсионер.*

– Каты куьн, 18-нши
мартта, РФ Президентинъ
сайлавлар болып оздылар.
Бу куьн аьр биримиз озим-
издинъ конституцион-
лык ыхтыярымыз бан пай-
даланмага эп болды эм аьр
биримиз озимиз сенетаган
аьдемнинъ пайдасына сай-
лавымызды эттик. Биз ба-
римиз де туьрли, ама бир
зат бизди бириктиреди: биз
бойсынмайтаган, куьшли,
онъайлы, эркин Россия-
да яшамага суюемиз. Мен,
оьзек те, оьз тавысымды
Владимир Владимирович
Путин уьшин беремен.

**Табтли-Булак (Кали-
нин)** авылында эртеннен
алып анъ сеси эситилди.
Сайлавлар оьткен механ
алдында аьдемлер бийип,
йыр йырладылар. Авыл
яшавшысы **Мурзабек
Манкаевтинъ** соьзи мен,
Россия Президентининъ

18-нши мартта Ногай районнынъ яшавшылары сав элимиздей болып, алдыдагы алты йылга Россия Президентинъ сайлавларда яваплык пан катнастылар. Газетаьмыздынъ баьри хабаршылары эм куллыкшы-
лары сол куьн баьри де авыл участок сайлав комиссияларына барып, куьн узагы ис аьрекетин бардырды-
лар. Сол куьн аьдемлер не уьшин тавысламага келгени акында оьз ойлары ман боьлистителер.

сайлавлары – ол дайым да
аьдемлер уьшин байрам.
Эм халк оьзининъ келеек-
тегисин сайлады. Сайла-
вымызда мен янъылмадык
деп, сенемен. Мен де сав-
лай дуныяда тынышлык
уьшин тавысымды бер-
дим. Россия Президенти
бугуьнлерде дуныялык
борышларын толтырады.
Биз озимизге тек прези-
дентти туьыл, дуныя келе-
ектегисин сайладык.

**Ногай районунынъ
Ленинаул яшавшысы
Салимсолтан Муждаков-
тынъ** белгиледи мен, авыл-
да сайлавлар белсенли эм
парахатлы аьлде оьтти.

– Авыл яшавшылар тек
республикадынъ Халк эм
район йыйындарына эм
солай болып, авыл посе-
лениелерге депутатларды
айырувда кышкырыклар
болып кетпеге болады. А
мунда сайлав бирев – Рос-
сия Федерациясынынъ
Президентинъ сайлав.

**Ногай районунынъ
Куьнбатар** авылы баьри
сайлавларда да белсенли
катнасувы ман данъклы.
18-нши мартта бу уй-
кен авылдынъ яшавшыла-
ры, бир аьдем кимик Рос-
сия Президентининъ сай-
лавларына бардылар, ба-
риси авылда 1137 аьдем

тавысын бермеге кереклер.
Бизим корреспондент-
ке комиссия председатели
айтканлай, кешки 6 сатке
дейим 800 аьдем оьз тавы-
сын бермеге сайлав уча-
стогына барганлар. Солай
ок комиссия агзалары тер-
гевшилер мен бирге кой
кошарларга да барганлар.

**Авыл яшавшысы Гуль-
бария Межитова** айткан-
лай, сайлавларда яшавшы-
лар белсенли катнасты-
лар:

– Карт та, яс та оьзи-
нинъ, балаларынынъ, уны-
кларынынъ келеектегиси-
не тавысын бермеге бара-
дылар. Аьлиги заманлар
тыныш туьыл. Бизге явга
берилмес уьшин, бирле-
суьв керек. Мага коьре
меним ердеслерим де соьй-
тип ойлайдылар.

**Ногай районунынъ
Карагас авылында** да Рос-
сия Федерациясынынъ
Президентинъ сайлавлары
оьз йорыгы ман озды. Рос-
сиядынъ Президенти 6 йыл
болжалына сайланды.

Бу йылгы сайлавларда
авыл яшавшылары – сай-
лавшылар белсен катна-
стылар. «Элбетте, бу куьн
ясуьйкен де, ясы кишкей де
оьзининъ бактысына оьзи
ие экенин коьрсеттилер,
олардынъ бугуьнги сай-
лавыннан, тавыс беруьвин-

нен элининъ, тувган ери-
нинъ, айырым айтканда,
оьзининъ яшавы себебли
экенин анълайдылар...», –
деди Карагас авылындагы
1183-нши номерли сайлав
участогынынъ председате-
ли Курпай Сатыров.

**Бугуьн оьзининъ тавы-
сын биринши кере, сай-
лавларга барып, Марина
Сариева да берди.**

«Мен озимнинъ тавы-
сымды куватлы Россия
уьшин уьйкен сенимим
мен беремен», – дейди ол.

**Сайлавларда ясуьйке-
нимиз, Россия Федераци-
ясынынъ ярыкландырув
тармагынынъ отличниги
Альмира Ялманбетовна
Капашова да белсен кат-
насты.** Онынъ билдируь-
вине коьре, бу йылгы сай-
лавлар ашык эм демокра-
тиялык кепте оьтеди.

«Мен де оьз тавысымды
Россиядынъ куватлы куь-
шлерине беремен, Росси-
ядынъ етекшиси акылы,
эртреккен баьри затларды
коьрип болмага керек», –
деди ол сайлавлар куьн.

Карагас авыл еринде
сайлавлар бир иркилуьв-
сиз, янъылыссыз оьтти.

**Батыр-Мурза авы-
лында** оьз тавысын беруьв
ниетте, сайлавшылардынъ
баьрисининъ яртысыннан
коьбиси, сайлав участо-

гына барган деп, «Шоьл
тавысы» республикалык
газетасынынъ корреспон-
дентине 1191 номерли уча-
стогынынъ Сайлав комис-
сиясынынъ председате-
ли Амирхан Нурманбетов
билдирди. Онынъ соьзле-
ри мен авыл яшавшылары
сосындай маьнели сайла-
ларда катнаспага шалыса-
дылар.

Авыл яшавшысы **Рази-
ят Ваисова** айтканлай, ол
оьзининъ уьш уныгынынъ
келеектегиси, элимиз-
де тынышлык уьшин оьз
тавысын берген. Солай ок
ол Дагестан Республика-
сынынъ Аькимбасынынъ
куллыгын кесек заманга
юритуьвши В.Васильевке
эм Ногай район аькимба-
сы М.Аджековка авылда
янъы школа салынув сора-
вын шешеегине сенетага-
нын белгиледи. Тагы да ол
50-нши йылларда салы-
ган школа бек эскиргенин
айтты. Солай ок Р.Ваисова
боаяк Россия Президен-
тине ден савлык эм узак
оьмир йорады.

**Анжела Сейпуллаевна
Батырова, Нариман авыл
участок сайлав комиссия-
сынынъ председатели.**

– Туьски 12 сатке биз-
де 282 сайлавшы тавыс-
ларын бердилер. Нариман
авыл яшавшылары Россия

Президенти уьшин тавыс-
ларын беруьв ниет пен уча-
стокка белсенли келуьв-
де. Сайлав байрам аьлинде
озады. Тавыслав куьнинде
ямагат йорыкты полиция
куллыкшылары канагат-
лайдылар. Сайлав участо-
гында ямагат тергевшиле-
ри де сайлавдынъ юриси
артыннан карайдылар. Уча-
стокта сайлавдынъ юрисин
иркендей бир ис те коьзге
илинмейди. Ямагат тергев-
шилердинъ, сайлавшылар-
дынъ соьзлери мен авыл
яшавшылары Россия Пре-
зидентинъ сайлавларга уьй-
кен яваплык пан янаскан-
лар. Олардынъ тавыслары
ман элимиздинъ келеекте-
гиси байланыслы. Сонынъ
уьшин сайлавларда катна-
сув бек маьнели ис, неге
десе биз Тувган Элимиз-
динъ, балаларымыздынъ
келеектегисин сайлаймыз.
Биз патшалыгьмызга тий-
исли президентти сайлама-
га керекпиз.

**Терекли-Мектеб авыл
яшавшысы медсестра
Гульшаар Кадырова** сай-
лавлар акында оьзининъ
ойы ман боьлисти. Онынъ
соьзи мен, ол элимиздинъ
онъайлыгы эм оьрленуьви
уьшин тавысын берген.

Бораншы авылында
(1184-нши сайлав участо-
гы) Россия Федерациясы-
нынъ Президентинъ сайла-
лары белсенли оьтти.

Ямагат каравшы, авыл
яшавшысы **Камиль Озган-
баев,** сайлавларга коьп
авыл яшавшылары кел-
генин белгиледи. Онынъ
соьзлери мен, сайлавларда
ондай белсенли катнасувды
коьптен бери авыл яшав-
шылары коьрмеген. Авыл
яшавшылары авылда ийги
якка туьрленислер болар
деп сенедилер.

«Бораншы авылын-
да газ, мобиллык байла-
ныс эм сув йок. Мине янъ-
ыларда конъысы Шуьм-
лелик авылына коьгил-
дим от, мобиллык байла-
ныс бердилер. Оьзек те,
районымызды Мухтарбий
Аджеков етекшилегеннен
сонъ, коьп йыллар узагы-
на шешилмей яткан маь-
селелер каралып баслан-
ды. Биз бек сенемиз энди-
гиз авылдынъ маьселе-
лери шешилуьви уьстинде
де куллыклар басланар деп.
Эгер элимизде онъайлык
болмаса, бизге коьмек этпе-
ге бек кыйын болар. Сога
коьре аьдемлердинъ коь-
биси онъайлык уьшин оьз
тавысларын бердилер.

ЭС ЭТИНЬИЗ

Комиссия оъз аьрекетин бардырады

«Ногайский район» МО администрациясында «Ногайский район» МО аькимбасынынъ токтасы ман (16.02.2016 й., № 09) террористлик эм экстремистлик аьрекетин коймага токтаскан аьдемлерди тынышлы яшавга кайтарувда эм уйренувде коьмек этув бойынша комиссия туьзилген.

Бу комиссия – ол дайым аьрекет этетаган консультативлик орган. Ол гражданлык тынышлыкты эм макулласувды беркитуьв, Ногай районы еринде социаллык маьнели сораьлар бойынша эрислесувлерди оньластырув, ярасувга эм макулласувга етисуьв уьшин себеплик этув мырадга туьзилген.

Законсыз савыт-садаклы туьзилелер сырасына туьрли аьллер мен байланыста Ногай районынынъ кайбир яшавшылары да кирискенлер. Олар да – бизим элимиздинъ гражданлары, эм биз оларды оньайлы, ийги яшавга кайтармага суьемиз.

Комиссияды туьзуьвдинъ бас мырады – аьдемлерди тынышлы яшавга кайтарувга куьшли себеплик этув. Биз терроризм эм экстремизм маьселесин тек куьш пен тувыл, диалог, дискуссиялар озгарув ман, энъ маьнелиси – бизим ердеслеримизди уйлерине, оъз аьеллерине кайтуьвга аьллер туьзуьв йолы ман шешпеге суьемиз.

Комиссия аьрекетининъ йолларынынъ бириси – террористлик эм экстремистлик аьрекетин коймага токтаскан аьдемлерди уголовлык яваплыктан эм уголовлык дембиден босатув ман байланыслы сораьларды шешув.

Аьрекет этетаган законодательство бойынша законсыз савыт-садаклы туьзилелерде катнасуьвн оъз эрки мен койган эм савыт-садагын берген, солай ок террористлик актты болдырмаьса себеплик эткенлер уголовлык яваплыктан босатыладылар. Оннан баска болып, законодательство ман судка дейим биргелес аьрекет этув акында макулласув институты белгиленген. Аьрисинде биргелес аьрекетлев бойынша судка дейимги макулласувды беркитуьв акында ходатайство бермеге ыхтыяры бар.

Законсыз савыт-садаклы туьзилелерде катнасканларда уголовлык яваплыктан эм дембиден босанув уьшин аян аьл мен пайдаланмага эп бар.

Террористлик эм экстремистлик аьрекетин коймага токтасканлар оьзлери адвокатлардан эм кардаш-туьвганлардан ыхтыяр саклав органларга аьризе язбага боладылар.

Законлыкты эм дурыслыкты саклав гарантиялары ман пайдаланув уьшин аьр аьдем тоьменде белгиленген телефонларга занъ согуь ман бизим комиссияга шыкпага болады. Армаганда бу ис «Ногайский район» МО аькимбасынынъ эм бизим комиссиядынъ тергеви астында тураьк.

Комиссияга тоьмендеги адрес бойынша шыкпага боласыз: ДР, Ногай районы, «Ногайский район» МО администрация аькимбасы (комиссия председатели) Аьжеков М.К. (тел.8-8722-55-33-51, аькимбасынынъ ямагат кавыфсызлыгы бойынша орынбасары (комиссия секретари) Ярлыкапов Б.А. (8-8722-55-33-59), kom.adaptaciya05@yandex.ru

ШАТЛЫКЛЫ ШАРА

Яркырады Шумлелик авылында газ ялыны

Оьткен юма соньгы куьн Ногай районынынъ Шумлелик авылында да шатлыклы аьлде табиат газынынъ ялыны яркырап янды.

Бу куьванышлы куьнди Шумлелик авыл яшавшылары коьптен куьткен эдилер. Сога багысланган байрам шарады ДР ат казанган маданият куьлыкшысы Сабират Аьубекерова ашты эм юритти. Ол бас соьзди «Ногайский район» МО администрациясынынъ аькимбасы Мухтарбий Аьжековка берди. Ол район етекшилері эм бу маьнели оьзгеристи бирге боьлиспеге республика орталыгыннан келген оьрметли конаклар атынан авыл яшавшыларын сондай ийги куьн мен кутлады.

«Буьгуьн бизим районымызда, боьтен де Шумлелик авыл яшавшыларында куьванышлы оьзгерис. Районымыздынъ тагы да бир авылы газ тармакларына косылып туры. Янъыларда, декабрь айында биз Орта-Тобье авылында газ ялынынъ яктык. Сондай куьнди сиз де, биз де шыдамсыз куьткенмиз эм мине буьгуьн коьгилдим оты сизинъ уйлериньизге де етти!»

Бу газопроводтынъ курылысын битируьв сораьларын шешувде бизди Дагестан Аькимбасынынъ куллыгын кесек заман юритуьвши Владимир Васильев эм Дагестан Республикасынынъ Оькимети колтыкладылар. Газификация ислери «сельсовет Коктю-

бинский» СП МО аькимбасы Замир Суьондикуьтынъ, Шумлелик авыл яшавшылары, ис ветераны Гусейнгаджи Раджабовтынъ, Курбан Магомедовтынъ, орта школа директоры Омаргаджи Шахбановтынъ, район Депутатлар йыйынынынъ депутаты Ахмед Шахбановтынъ эм баскалардынъ белсенлиги аркасы ман тез арада тамамланды. Аьылга газопроводты еткерув курылысын «Мираж» ООО етекшиси Бадрутдин Магомедов, аьыл ишиндеги газ тармаклар курылысын «Гарант» ООО етекшиси Курбан Алиев юриттилер. Мен сизинъ атыньыздан оларга уйкен савболсын айтаман», – деди М.Аьжеков.

Район етекшиси соны ман бирге буьгуьн Шумлеликке сотовый байланысынынъ базовый станциясы да еткерилгенин эм юьк арада ол да курылагын билдирди. Онынъ айтуьы ман, тап сондай станция янъыларда Кара-Сув авылында да курылган. «Сиз тек Россиядагы тувыл, сав дунядагы оьзиньиздинъ кардаш-туьвганларынъыз, досларынъыз бан соьйлемеге болаксыз. Район яшавшыларынынъ яшав аьллерин ийгилендируьв ниет пен социаллык борышларды шешувге армаган да эс этеекпиз», – деп белгиледи

район аькимбасы.

М.Аьжеков оьзининъ соьзинде янъыларда Дагестанда конакта болган Россия Президенти Владимир Путин социаллык сораьларын шешувде Дагестанга баьри яктан да коьмек этилеги акында айтып озганын билдирди. «Ол зат юьк арада Шумлелик авылдынъ да, сав районнынъ да маьселелери шешилегине сенимлик тувдырады. Биз оъз ягымыздан Россия Президентининъ, Дагестан Аькимбасынынъ куллыгын кесек заман юритуьвшисининъ политикасын коьтергишлемеге борышлымыз. Сонынъ уьшин авыл хозяйствосын, киши предпринимательстводы оьрлендируге, янъы ис орынларын туьзбеге, заманы ман налогларды тоьлемеге керек болады», – деди район етекшиси.

Шатлыклы шарада солай ок «Газпром газораспределение Дагестан» ООО толтыруьшы директорынынъ биринши орынбасары Д.Бойко, «сельсовет Коктюбинский» СП МО аькимбасы З.Суьондикуьв, ДР Халк Йыйынынынъ депутаты, Курылыс, ЖКХ, коьлик эм байланыс комитетининъ председатели М.Мамаев, «Ногайский район» МО Депутатлар йыйынынынъ председатели Р.Насыров, район Ясуьйкенлер советининъ председатели Р.Мурзагишиев, Шумлелик авыл орта школасынынъ директоры О. Шахбанов, авыл яшавшысы Г.Алигаджиев шыгып соьйледилер эм ийги йораьларын айттылар. Боьтен де

Шумлелик авылын куруьшы, ис ветераны Г.Раджабовтынъ соьзлери эсте калды. «Аьыл яшавшылары атынан Ногай районынынъ, республикадынъ, Россиядынъ етекшилерине, аьдемлер уьшин бу уйкен маьнели куллыкты эткен баьрине де айырым разылык билдиремен. Биз аьли сав элимизде, сонинъ эсабында республикамызда да болак уйкен туьрленислердинъ, ийги ислердинъ босагасында турмыз», – деп белгиледи Г.Раджабов.

Бизим хабаршымызга берген интервьюсинде «Газпром газораспределение Дагестан» ООО толтыруьшы директорынынъ биринши орынбасары Дмитрий Бойко: «Табиат газы – ол йьлуьлык, уй оньайлыгы, оьрленув. Шумлелик авылына, сав районнынъызга оьрленувди йорайман. Эндигиси биз таньладан алып Куьнбаттар авылына карап газ тармакларын курып баслаймыз. Тезден онда да газ ялынынъ ягармыз», – деди ол.

Шара Ногай район саният усталарынинъ эм авыл яшавшыларынынъ байрам концерти мен тамамланды.

М. ХАНОВ.

Суьвретлерде: авылда табиат газынынъ биринши отын ягуь куьнинде «Ногайский район» МО администрация аькимбасы М.Аьжеков конак эсабында; авыл яшавшылары уьшин бу куьн – уйкен байрам.

Етиспевликлери де коьп

Янъы технологиялар, элбетте, бизим яшавымызды кызыкты эм енъил этти, ама онынъ осал яклары да бар.

Технологиялар аркалы биз кайдай билдируьвлерди де тез билип те болганлай, яман аьдемлерге оьзлерининъ кир ислерин этпеге амал да бериледи. Аьлиги заманларда кенъ ййылганлардынъ бириси – телефон ман байланыслы кыянатлыклар боладылар. Дагестан Республикасы бойынша иш ислер боьлигининъ куллыкшылары бизим республикамызда да телефон

ман байланыслы кыянатлыклар коьп болганы акында билдиреди.

Телефонга банк куллыкшысы болып тел согадылар эм сизинъ банк счетыньызга шапкынлык этеек боладылар, сонинъ уьшин «отмена перевода» деп, счетыньызда бар акшанъызды йоймаьк болсанъыз, билдируьв этиньиз дейдилер яде болса, банк картанъыздынъ номерин тилейдилер. Эгер сиз олардынъ соьзлерине ынанып, билдируьв этсенъиз, банк счетыньыздагы акшанъыз

йойылады.

«Авито» интернет косымшасы аркалы да яман аьдемлер кыянатлы ислерди этедилер. Олар бир телефон номери мен кесек заман пайдаланып, оъз товарын сатаьктай болып, белгиленген акшасын алады да, сонъ телефон номерин алып таслайдылар. Соны ман анъламастан аьдемлер акшасын да йояды, алгысы келген затын да алмай калады. Ызында оъз аьризеси мен полиция куллыкшыларына келмеге туьседі.

Сыйлы дагестаншылар эм

бизим республикадынъ конаклары, сак болынъыз! Бир ерде де оьзиньиздинъ банк счетыньыздынъ, картанъыздынъ номерлерин, социаллык тармакларынъыз акында билдируьвлер этпенъиз, танымаган, билмеген аьдемлердинъ счотларына да акша коьширменъиз, туьрли интернет сайтлардан да бир зат алманъыз. Берк атасы йыла-мас.

Р. ЗАРГИШИЕВ,

Ногай районы бойынша Россия ОМВД-сынынъ СО етекшиси юстиция подполковниги.

Аыр бир иси халкына

Ногайымда бир аьруув такпак бар: «Агасы бардынъ ягасы бар, ини-си бардынъ тынысы бар» деген. Ол мага бек ярайды эм, дайым да, татым яшайтаган, бир-бирине аркав болып юретаган аданасларды коьрсем, атайлар соьзи калай акыйкат деп ойлайман. Сондай агалы-инилер, сондай тыпак аданаслар акында буьгуьн оьз соьзимди айтпага суьемен.

Куьнбатар авылда Караевлер тукумы – ийги аты ман белгили тукум. «Муса Караев – Уллы Аталык согыс юзин коьрген, басын-нан не де кеширген эр киси, согыстан аман-эсен кайтып келип, кара куллыктан коркпай ислеп баслаган, билимге ымтылысы куьшли болган, заманында уьйкен молла болган», – дейдилер авылдаслары. Заманлар баска эди, дин мен байланыслы аьдемлерди коймайтаган эдилер. Ама Муса Караев бир де сенимин йоймаган ийги йыллар келеегине. Онынъ коьплеген куранлары, арабша язылган тептерлери, ясалган уьйкен тереги араб соьзлери мен кызы Кулсимнинъ аьлиге дейим де эсинде турадылар. Муса Караев ян косагы Зейнаб пан 7 балады дуняяга эндирип, асырап-саклап, асыл этип, баьрисине де йогары билим берип кеткенлер. Зейнаб Караева аьдемлердинъ эслеринде уста тигуьвши, уьй куллыгын авдарып этетаган хатын болып эслеринде сакланган. Ол тек оьз аьелине тувыл, савлай авыл кыскажаклыларына коьйлеклер тигип коьнъиллерине этип турган. Сол оьрметли кыскажаклыдынъ кийгиз ойып олтырган суьвретлеринъ коьрсенъ, уьйкен тамашага каласынъ. Кайдай аьлемет оьрнеклер салып болган ак-кара, куба кийгизлерге. Эне сондай куллыксуьер, иманлы, эдаплы аьелде тыпак болып оьскенлер аданаслар: Арсланбий, Алибий, Яхъя, Кулсим, Иса, Касым, Тагир. Мен сосы атларга да бек сейирсинемен, аьр бирисин ырымлап, бийлердей болсын, Пайхамбарлардынъ таза йоллары ман юрсин деп ниетлеп салган болар акылбалык агасы.

«Бизим уьйде ногай тоьрдинъ касын-да бир уьйкен стол бар эди, мектебтен сонъ баьримиз де тизилип олтырып, дерислеримизди этетаган эдик. Атамыз тарихти айлак куьшли билетаган эди, ол бизге оьзи де коьп тарих хабарлар айтып, мине мен бу ерлерде болганман деп картады коьрсетип, сора-ларымызга да явап берип туратаган эди. Билимге айлак уьйкен маьне берип, билим – ол яшав азыгы дер эди», – деп эскереди Кулсим атасынынъ акында. Коьзлери ашык заманда Муса Караев тек уьйкен увылы Арсланбийди уьйлендирип уьлгирди. Ама ол билетаган эди, атадан сонъ да аданаслар бир-бирисине тирев болаякларын. Соьйтип тербияланган увыллар ата-ана насихатла-

рынынъ бир соьзин де ерге туьсирмедилер. Арсланбий баслап коьмек этти инилерине окумага, сонъ Яхъя алды мойнына сол борышты. Яхъя акында баьри аданаслары да уьйкен сый, оьрмет пен айтадылар: Арма-вирский зооветтехникумды кызыл диплома-га, сонъ Ставрополь авыл хозяйство инсти-тутын уьстинликли битип, оьз авылын-да комсомол организациядынъ секретари болган. Оькимет оны кайратлы иси уьшин тегин путевка ман Германияга да йиберген. 1985-нши йылдан алып Куьнбатар авыл советининъ председатели, сонъында совхоз директоры, бас ветврач, авыл хозяй-ство управлениесининъ басы болып коьп йыллар ислеген. Кайсы тармакта да оьзин таза намыслы, шынты исши, Эли уьшин яны авырытпаган, аьрекетте – берекет деп юретаган эр киси оьзининъ абырай-сыйын бир де ерге туьсирмеген. Яхъя Муса улынынъ ис суьерлигине ыспатлык онынъ коьплеген сый кагытлары эм грамоталары, мине биреви олардынъ Россия Федерация мини-стрининъ коьмекшиси П.В.Семеновтан келген 2014-нши йылда. Иске кайратлы, бажа-рымлы Яхъя Муса улы бу куьнлерде рай-он администрациясында авыл поселение-лер бойынша бас специалист болып исле-ди, бир куллыкты басласа, туьбине еткермей туруп коймайды. Аьдемнинъ кайдай экенин билуьв уьшин, оны сынап Алла-Таала ога

акша, тоьрешилик, йогары дережелик берип карайды деп айтадылар. «Яхъя Муса улын бир де оьктемсип, басын коьтерип, уьйкен-сигенин коьрмейсинъ, кайсы ерде карсы кел-се де, кушагын яйып аманласар, аьлинъди-куьнинъди куьлемсиреп сорар, бек алал аьдем», – деп айтадылар оны таныганлар. Инилери болса: «Яхъя-акамыз бизге агамыз-дынъ йоклыгын бир де билдирмеген, ол биз-ге уьйкен йолга сокпак салган, яманды яхшы-дан айырып уьйреткен, аьр биримизге оқы-мага коьмек эткен, тойларымызды занъыра-тып озгарган. Сондай аданасымыз болганга Аллага мынъ кере разымыз!» дейдилер. Энь уьйкен агасы Арсланбий Дагестаннынъ ат казанган зоотехниги, (яткан ери еннетли бол-сын) «Червленные буруны» йыныслы койлар оьстируьвши совхозда бас зоотехник болып ислеген, грозненский тукум койлар оьстир-ген, онынъ малек яны ас аспанда ушып, ини-сине суьйинеди деп ойлайман, Алибий агасы – Дагестаннынъ ат казанган ветеринар врачы, бу куьнге дейим ветуправлениеде исле-ди, Тагир иниси – налоговыйда, Иса – оқыту-шылык кесписинде аьрекет этедилер, Касым – полиция майоры. Ортасында ай юзиндей ялгыз кыз Кулсим окутуьшы болып тувган мектебинде исле-п турады. Онынъ тавдай тиревлери ер-ерде кадалып, суьйинтип тура-дылар. Эм, оьзек те, сосындай коьп туьрли куллыкларда неше йыллардан бери исле-п, куватын, яшавга суьйимин йоймавда онынъ ян косагы Мауе Алимердан кызынынъ коьп уьлиси бар. 35 йыл бирге берекетли тандыр курып, иесининъ айтканын ерге туьсирмей, аьр бир енъуьвине суьйинип, канатландырып келеди. Балалары Фазиль эм Гульмира, уьш уныклары эм эки йиенлери – яшавларын яра-сык, маьнели этип турадылар. Уьйкен уны-гына «Муса» деп ат бергенлер, атайындай данъклы болсын деп. Тагы не керек аьдемге бу яшавда! 25-нши мартта Яхъя Караев оьзи-нинъ 60 йыллык мерекесин ювыклары, авыл-даслары эм ис йолдаслары ман белгилейди. Биз оны тувган куьни мен кутлаймыз эм сав-лык, узак оьмир йораймыз.

«Аданаслар сиздей болсын, кайда юрсе ювыклардан юмартлыгын аямаган, увыл болса, сиздей болсын, ата-ана насихатын бир куьн ерге тасламаган, исши болса, сиз-дей болсын, ис басласа, ятып уйкысы келме-ген, инсан болса, сиздей болсын – на-мартлык деген не экенин билмеген!» деген соь-злер мен соьзимди тамамламага суьемен.

С. МАЙЛЫБАЕВА.
Суьвретте: Я. Караев.

Орманлар олтыртув акциясы озгарылды

Йыл сайын Россияда Орманлар олтыртув куьни оьткериледи. Савлай-россиялык орманлар олтыртув куь-ни аьр йылдынъ май айынынъ экин-ши юма сонъгы куьнине келеди. 2018-нши йыл да сол куьнди 12-нши май-да оьткермеге онъланадылар, ама бу карар ызгы тувыл, неге десе кубыла-да, биз яшайтаган якларда аьзлык эрте басланады.

Аьдетинше Орманлар олтыртув куьни – ол коьп ягынан шатлыклы шарадан эсе, ямагат акциясы болады. Аьр бир аьдем баьрисине де пайда-лы оьз эркли иске кириспеге болады. Сол куьн оьз авылынъдагы паркка яде орамга шыгып, авылдасларынъ, тенъ-досларынъ, оьз балаларынъ ман бирге бир неше тереклер олтыртсанъ бола-ды. Сиз эгер оьзинъиздинъ азбар уча-стогынъызда емис тереклер олтырт-санъыз, сол да уьйкен пайда.

Биз не уьшин тереклер олтыр-тувымыз акында эндигиси балалар-дынъ оьзлери де биледилер. Соларды Ер планетамыздынъ «ясыл оьпкеле-ри» деп атайдылар. Оннан баскалай, орман йолаклары авыл хозяйстводы юритуьв, мысалы, эгин оьсимликлери уьшин бек керекли. Орман йолаклары еллерди, карды иркип, эгин культура-ларын, отлакларды табияттынъ каты аьллериннен саклайдылар. Парклар, ясыл скверлер, орманлыклар соларда болган аьдемнинъ кайгысын мутты-рады, коьзлерди оьзлерининъ коьрки мен есирге аладылар, ян-коьнъилге рахатлык, яшавга суьйимлик энди-редилер.

Аьр бир аьдем табиятты корша-лавды оьзиннен басламага тийисли эм сондай ийги куьн оьз колы ман бир терек сама олтыртпага керек. Ногай районында Савлайроссиялык орман-лар олтыртув акциясы туьнегуьн 21-нши мартта оьткерилген.

Ф.ДИКИНОВА,
«Ногайское лесничество» ГКУ етекшиси.

САВАПЛЫК ИСИ

Яхшылык дуняяды саклар

«Инсан» саваплык фон-ды ман коьп туьрли саваплык шаралар, акциялар озгарылады. Солай ок янъыларда белгилен-ген фонды ман «Аьр бир уьйге – азыклар» акция уйгынланды. «Инсаннынъ» етекшиси Абдул-ла Атангулов, «Ногайская ЦРБ» бас врачы Фаризат Межитова ман йолгысып, Ногай районда коьмекте керексинген 300 аьел барын айтты эм, оларга азык-туьлик пайламага «Ногайская ЦРБ» коллективи карыж яктан коьмек этип, баскаларга коь-рим болганын тиледи. Муннан алдын сосындай коьмек районы-мыздынъ полиция куллыкшыла-ры эткенин де белгиледи.

Мине больницадынъ карал-дысында «Ногайская ЦРБ» кул-лыкшыларынынъ коьмеги мен алынган азыклар болган куты-клар тизилген. Кутыклардынъ ишинде дуьги, секер, 3 кило-грамм ун, гречка, макаронлар, шай, кендирмай бар. Бу куты-клар «Инсан» фондынынъ ваь-киллери мен алынган эм райо-нымыздынъ коьмекте керексин-ген аьеллерине элтенек.

– Медицина куллыкшыла-рынынъ яшавы, иси савлайын саваплык пан байланыслы, бизге больницада коьп туьрли маразлы аьдемлерди коьрмеге эм кара-мага туьседди, бизим юрегимиз кат-кан да болар, ама авырыганларга

бизим янымыз авырылды. Сога коьре медицина куллыкшыла-рын каты, юрексиз деп айткан-лар бек янъылысадылар. Ногай-да «Яман бергенин айтар, яхшы коьргенин айтар» деген соь-злер бар, сога коьре буьгуьн-ги истинъ, эткен саваплыгымыз акында айтпага коьп суьймей-мен, – деди «Ногайская ЦРБ» уьйкен медсестрасы Тотайхан Караева.

Солай ок «Инсан» саваплык фондынынъ ваькиллери ийги ислери уьшин уьйкен савболын врач-терапевт Сабина Садыкова да айтты.

Н. КОЖАЕВА.
Суьвретте: акция мезгили.

ДР-нынъ «Оькимет Ногай драмтеатры» ГБУ сыйлы коллективи!

«Ногайский район» МО администрациясы, «Ногайский район» МР Депутатлар йыйыны сизди кеспи байрамы – Халклар ара театр куъни мен ак юректен исси кутлайдылар.

Баъри заманларда да театрдынъ каравшы уьшин маънели эдаплык эм художественлык маънеси болган. Ол – балалар да, ясуьйкенлер де кирискен яратувишылык эм саният дуныясынынъ айырым, тыныисызланув тувдырувши дуныя. Ол – тек сцена усталарынынъ кеспи байрамы тувыл, ол солай ок

«Ногайский район» МО администрация аькимбасы
«Ногайский район» МР Депутатлар йыйынынынъ председатели

М.Аджеков.
Р.Насыров.

театрлык саниятын субетаган миллионлар аьдемлердинъ байрамы. Театрдынъ борышы йогары эм пайдалы – маданиятлык тоьгерининъ йогары дережесин кеплев, анъ-эдаплык баславларды беркитуьв.

Театрдынъ аьр янъы коьрсетуьви ногай халкынынъ яшавында уьйкен овъзерис болады. Ол баъри театр суьювшилерди режиссерлык исининъ яркынлыгы ман, тек Ногай районында тувыл, онынъ тысында да коьрсетуьвлери мен белгиле актерлардынъ зейинли ойнавлары

ман суьйинтеди.

Бу куьнде биз «Айланай» фольклор-этнографиялык ансамбль коллективине саниятка сенимлик пен карайтаганынъыз, зейинли аьрекетинъыз эм аьдемлерге савкатлайтаган суьйиниш уьшин разымыз.

Сизге аьли де яратувишылык овьренуьвди, онъайлыкты, янъы яркын коьрсетуьвлерди эм шатлыклы кол согувларды йораймыз. Сизинъ спектакльлер дайым да каравшылардынъ юреклеринде ийги сезимлер тувдырсын.

Яшав коьринислери сонда

Театрда ямагат яшавы суьлдерленеди. Театрга барган аьдем бир ойланмай куьндегилик яшавын, яшав аьллерин коьрип кайтады. Олар аркалы биз коьп терисликлерди де коьрмеге боламыз. Кайтип айтсак та, бизим овьзимиздинъ бактыларымыз.

Бизим Ногай патшалык театрымыз да заьлимдей йолды овьтип келеди. Ол каравшыларды коьплеген пьесалары ман сукландырып, суьйинтип келеди.

Аьр бир театраллык сезонынынъ ашылувын сагынышлы куьтемиз, аьр бир каравшыдынъ овьзи суьйген, ога овьз ойнавы ман яраган артисти де бар. Эсимде калган пьесалар коьп, аьр бири овьз келбетлери мен, сонда сол келбетлерди ойнаган артистлер.

Янъыларда, Хатын-кызлар байрамына багысланып, Ногай патшалык театрынынъ куллыкшылары бир аьлемет коьрсетуьвлери мен каравшыларды суьйинттилер. Мен де сол аьлемет коьриниске шайыт болдым.Элбетте, заман тавып, «Сиз уьшин,

хатын-кызлар» деп аталып, Хатын-кызлар байрамына багыслап озгарган, музыкалык эм кувандырув шарага барганьма, эш овькинмедим. Бир сабат ярым, эки сабат театрда багыслаганьма яшав овьмириме овьмир коспаса, кыскартпагандыр деп ойьма келеди. Бу концерт программасын карай келип, куванган, коьзясымды тоьккен ерим де болды. Оьзимиз де яшав бойынша янъылысатаганымызды да анъладык. Эсимде, юрегим де артист Алимхан Джалавтынъ аьлемет сезим мен анага багысланган ятлавын окыганы калды.

Ана эм бала сав овьмирлери бойынша байланыслы. Ана баласына яшав береди, ол авырыганда, каранъа туьнлерде басын ястыкка салмас, туьн уйкысын доьрт боьлип, овьстиргени ше, коьп затларга тийисли... Ана бизи мен бирге, бактымыз яркын болса, суьйинер, кайгылы болса, ол да буьгилер...

Алимханнынъ ятлавын тыньлай келип, ойга да калдым, яслыгымызда ана биз уьшин кыйналатаганына шек йок, а ана кар-

тайганда, онынъ кыйынын аклайтаганлар аьли уьшин коьп пе экен деген ойга да калдым...

Театрга кайзаман барсам да, Салимет Ханмурзаева ман Оразбике Кокоева овьз ойнавлары ман коьнълге етеегине шекленмеймен. Бу йол да оларга тенълер йок деп айтпага боламыз.

Буьгунлерде бизим театрда куллык этетаган баъри артистлер де овьз кеспилерининъ усталары демеге боламыз. Боьтен де, яс артистлер аьр бир каравшыга овьз касиетлери мен, сахнада овьзлерин усташа юритип болувлары ман ярап каладылар. Олардынъ кеспи усталыгын коьтеруьв уьшин етекшиси Байсултан Джумакаев те аз куьшин салмайды. Ол – бир совьсиз де, овьз орынындагы аьдем.

Буьгунлерде Савдуныялык театр куьни белгиленеди. Биз – каравшылар, театр куллыкшыларыннан аьли де аьлемет токтасларын куьтемиз.

Г. КУРГАНОВА.

Суьвретте: театрдынъ актерлары.

Озгарган шаралары бек кызыклы

Маданият куллыкшысынынъ кеспилик байрамын Куьнбатар авыл маданият уьйининъ етекшиси Салимет Эльгайтар кызы Мусаева овьзининъ уьстинликлери мен, разы каравшылары ман, ол озгарган шараларга завькланып келетаган балалары ман йолыгады.

Салиметтинъ этетаган куллыгына буьгунлерде суьлшлы маданият куллыкшысы Нина Халилова йогары баа береди.

– Салимет ерли маданият уьйинде «Кызыл-Гуьл» биов ансамблин туьзип, туьрли биовлер салады, аьр бир байрамда олар болса, куьнбатаршыларды кувандырып келедилер, – дейди Нина Темирбек кызы Халилова.

Салиметти билген аьдемлер, ол аьр бир шарага келисли сценарий де туьзип болатаны акында айтадылар.

Салимет овьзи болса, сол шараларды аьзирлевде, уьйкен суьлшлы ман китапхана куллыкшысы Арапа Шекировадынъ, алдынгы мада-

ният уьйининъ етекшиси С.Ярлыкаповадынъ ога уьйкен коьмеклери тиетаганы акында айтады эм оларга овьзининъ савболсынын билдиреди. Авылдынъ ерли власть органлары ягыннан да материаллык ярдам этиледи.

– Олардынъ мол суьлшлы, акылы мага уьйкен коьрим болады, – дейди Салимет. Салимет Куьнбатар авыл маданият тармагында 2007-нши йылдан алып ис аьрекетин бардырады. Тек етекшилилик куллыгын бардырганлы коьп болмайды, 2017-нши йылда ога сол яваплы исти тапшырганлар. Сол заманнынъ ишинде ол овьзининъ талабын да, овьнерин де коьрсетип уьлгирди. Салимет асылы ман Бораншы авылдан, тек мектебти Куьнбатар авылында битирген. Сога коьре, Куьнбатар авылы ога тувган авылындай болып калады. Кишкей заманлардан алып Салимет сахнады, коьп аьдемлерди, олардынъ алдыларына шыгып овьз овьнерин

коьрсетпеге суьетаган эди. Ол катнаспай бир мектеб шарасы да озгарылмаган. Ол аьр бирсинде белсен катнасатаган эди. Буьгунлерде ол сол талабын да, овьнерин де балалар ман бирге яшавга шыгарады.

Салимет Мусаева уьш балады да эри мен бирге тербиялайды. Буьгунлерде онынъ уьйкен баласы овьз уьстинликлери Москва каласында РУДН-нынъ 3-нши курсынынъ студенти болып, ата-анасын суьйинтип турады.

Кеспилик байрам – аьр бир куллыкшыга ис тамамын келтиретаган заман. Бу куьнлерге Салимет аз болмаган уьстинликлери мен етисти. Аьли де алдыда йогары уьстинликлер, ол озгаратаган концерт программалар аьр бир каравшыдынъ эсинде коьп заманлар сакланганын йораймыз.

Г. САГИНДИКОВА.

Суьвретте: С.Мусаева «Кызыл-Гуьл» биов куьби мен.

Коьнъл коьтеруьвдинъ бас себеби

Район бойынша маданият учреждениелери аз куллыклар этпейдилер. Аьр бир байрамды олар халкына йогары коьнъллик савкатлар уьшин баъри куьшин де саладылар. Айтпага, бу йылдынъ басланувы ман район бойынша аьр бир маданият уьйининъ куллыкшылары Хатын-кызлар байрамын озгарувга коьп куьш салдылар: концертлер, «Кая, кызлар!» базласлар эм сондай баска шаралар озгардылар.

Аьр бир маданият уьйинде озгарылган шара ерли китапхана куллыкшылары ман бирге ортак аьзирленедилер.

Червленные Буруны авыл маданият уьйинде «Кая, кызлар!» шарасы кызыклы озгарылды. Ногай районынынъ Ленинаул, Батыр-Мурза, Эдиге авыл куьплери эм маданият уьйининъ иелери сахнада йолыгыстылар.

Шарадынъ озгарылувына авыл администрация ягыннан да ярдам этилди. Аьр бир шарада катнаскан куьплерге грамоталар ман акшалай савгалар берилдилер.

Куьнбатар авыл маданият уьйининъ куллыкшылары «Хатын, Язлык, Суьйим» деп аталып, Алибий Романовтынъ, Гульназ Теркеевадынъ эм ерли маданият уьйинде бар «Кызыл-Гуьл» биов ансамблининъ катнасувы ман ярасык концерт озгарылды.

Кумлы авылында, хатын-кызларга багыс-

лап, «Сиз ярасыкларга», «Кая, кызлар!» шаралары озгарылдылар.

Карасу авылынынъ хатын-кызлары, «Аьлеметсинъ, хатын-кыз» байрам шарасында катнасып, заманды завьклы озгардылар.

Орта-Тоьбе, Эдиге, Червленные Буруны, Карагас, Нариман авыл маданият уьйлеринде де, бек аьруьв концерт программалар аьзирленип, хатын-кызларды, сол санда аналарды йогары коьтерип, кызыклы ойын-шаралар озгарылдылар.

Ногай район орталык маданият уьйинде 8-нши Март куьнинде, хатын-кызларга гуьллер савкатланып, аьлемет концерт озгарылды. Хатын-кызлар бу куьнди аьруьв озгардылар. Ногай йыравлардынъ хатынларга багысланган йырлары аьр бир келген аьдемнинъ коьнъллине етти.

Аьр куьн сайын маданият тармагынынъ куллыкшылары овьз куллыкларын арымалтап бардырадылар. Олардынъ куьнлекунлык куллыклары коьринмедилер. Тезден олар кеспилик байрамын белгилейдилер. Буьгунлерде болса, Навруз байрамын белгилевге аьзирлик коьредилер.

Олардынъ тыныш болмаган ис аьрекетлеринде – уьстинликлер эм йогары коьнъллик.

Н. ХАЛИЛОВА.

МАХАЧКАЛА УЧИЛИЩЕСИНДЕ

Халктынъ кол усталыгын ййылдырув йолында

Махачкалада Дагестаннынъ М.А.Джемал атындагы художественный училищесинде кийгизди художественный ягыннан кеплев эм азырлев бойынша мастер-классы уйгынланып оьтти. ДР Маданият министерствосы ман, Республика бойынша халк яратувшылыгынынъ уйи мен М.Джемал атындагы художественный училищеси эм Ногай район бойынша маданият боьлиги мен уйгынланган шарада бир неше районлардынъ, баска болып, Махачкала, Каспийск, Избербаш, Хасавюрт калаларынынъ маданият -тыншаюв учреждениелерининъ, маданият орталыкларынынъ специалистлери ортакшылык эттилер. Мастер-класста Махачкаладынъ балалар уьшин саният мектебининъ окытувшылары да катнастылар. Дагестан Республикасынынъ Маданият министерствосынынъ, Халк яратувшылык уйининъ специалисти, саният аьрекетчиси Татьяна Петенина шарадан алдын аьдетли кол усталыгы бек авыр аьлде болганын эм коьп зат кайтпаска кеткенин, а кайбир затлар йойытылув йолында болганын белгилеп кетти.

— Мундай шаралардынъ озгарылувы да оьз заманында аьдетли маданиятымызды кайтадан тувдырув эм саклав амалы болады. Биринши мастер-класс кийгиз басува багысланган эди. Дагестаннынъ юн мен байланыслы кол усталыгы республикадынъ баьри халкларында да оьрленип барган. Дагестаннынъ коьплеген халклары кийгиз басканлар. Аьр бир авылда кийгиз басып, оьрнеклеп болган оьзлерининъ усталары да болганлар. Кийгиз басувдынъ айырым оьрленуьви ногай халкында оьз-оьзиннен бомаган. Неге десе, малшылык коьшпели халктынъ негизли аьрекет болган. XX оьмирдинъ 20-30-ншы йылларында аьр ногай кыскажылы кийгиз басып болган. Оларды термелерди ябув эсабында кулланганлар. Кийгиз бен ябылган тамлар шовьлдинъ сувьк аьллеринде йылувылык бергенлер, баска болып, шиллединъ иссилигиннен де коршалаган, — деп белгиледи Татьяна Павловна. Саният аьрекетчисининъ соьзи мен бу саният кеби Дагестаннынъ маданият картасыннан йойытылмасын деп, савлай куьшти салмага керекти, ога туьрли кеплер мен де, ойлар ман да демевлик этпеге керек.

ЕТЕКШИ

Мектеб – савлай меним яшавым

Зункаръ поселогынынъ школасынынъ директоры Мария Бабенкода етекшиге келисли баьри ийги касиетлер бар десек, оьтирик болмас. Ол Ставрополь каласындагы патшалык педагогикалык институтын тамамлап, Кара-Тоьбе авылында ис аьрекетин баслаган, 1987-нши йыл Зункаръ поселогындагы школады етекшилейди.

Мария Сергеевна — алдынгы заманнынъ шыныккан аьдеми, ама заман ман бирге абытын алып ислеп бажарады. Нефтекум районнынъ билимлендирув тармагын оьрлен-

Мастер-классты Ногай районнынъ С.Батыров атындагы Балалар уьшин саният мектебининъ тербиялавшысы Алтын Акбердиева озгарды. Онынъ окувшысы Салима Баймурзаева оьз усталыгын ййылганларга коьрсетти. Кол усталык саниятыннъ тармагында халк аьдетлерин саклав эм кайтадан тувдырув, художественный усталыкты оьрлендирув, аьдетли маданияты негизинде оьсип келеятырган несиллердинъ ярасыкык сезимлерин кеплев — бу маданиятлык шарадынъ бас мырады болды.

Алтын Акбердиевадынъ белгилеви мен, кийгиз басув — ол текстиль азырлевдинъ энъ аьвелги амалы болады.

XX оьмирдинъ сонъында бу аьдетли усталыктынъ янъьдан тувувы басланады. Аьлиги заманнынъ технологиялары эм материаллары кийгизди басува эм оны кулланув амалларына янъьдан карамага демевлик бередиди. Юннинъ туьрли кеплери эм олардынъ келисуьви, айтпага, юка, юмсака, нык эм уйкен туьрли кийгизлерди азырлемеге амал бередиди. Ногай халкында термелер болган. Ол коьшпели халклар арасында кенъ ййылган коьшуьв уйлерининъ аьвелги кеби болган. Кийгиз басув ман каьрлеген кыскажылыларга исли яде ислибийке деп ат бергенлер. Ама термеди тыскы бетиннен япкан 5-6 метрге дейим уйкен кийгизлерди эр аьдемлер азырлегенлер.

Кийгиз баспага кардашларды,

авылдасларды эм бир ислибийкеди шақырганлар. Ол кийгиз басувдынъ авыр эм уйкен куллык юруьвин етекшилеген. Сонынъ уьшин кыскажылылар бир-бирин авыстырып келгенлер. Кийгиз басувда кызлар да, оьспирлер де катнасканлар. Кийгизди тек кой юниннен тувьл, туье юниннен де басканлар. Туье юни йинъишке болганнан себеп, оннан эр аьдемлерге баслык, саьбийлерге йылы ювырканлар да азырлегенлер.

XXI оьмирде кийгиз азырлеви Ногай районнынъ тек Куьнбатара авылында сакланган. Ногай районнынъ Терекли-Мектеб авылынынъ С.Батыров атындагы саният мектебинде де балаларды кийгизден туьрли затлар ясап уйьретедилер, — деди ййылганларга А.Акбердиева.

Окытувшы А.Акбердиевадынъ соьзи мен, халк усталыгынынъ студиясында 100-ге ювык кызлар уйьретиледилер.

Баска болып, Бежта авылынынъ ислибийкеси Назипат Абдурашидова, Суьвретшилер соьузынынъ агзасы, Дагестан художественный училищединъ окытувшысы Лариса Юсупова ййылганларга мастер-классларын коьрсеттилер. Олар да мастер-класс катнасувшылары ман оьз усталыклары, билимлери мен боьлистилер.

Мундай халктынъ кол усталыгынынъ туьрли кеплери бойынша мастер-класслар келеекте де йыл бойынша озгарылып бараяклар.

Суьвретте: А. Акбердиева.

дирувде маьнели уьлис косады. Янъы окув йылына билимлендирув учреждениди йыл сайын сапатлы

азырлейди, балалардынъ язгы тыншаювын уйгынлава белсенли катнасады. Аьр бир аьдемде тек ийгиди коьрип болады, аьр кимге оьзининъ танълыгын, ийги соьзин аямайды. Ол Ставрополь крайнынъ Билимлендирув министерствосыннан Сый грамота ман, «Халк ярккландырувынынъ алдышысы» белгиси мен, солай ок коьплеген Сый грамоталар ман савгаланган.

Э. ИСМАИЛОВА,

Зункаръ поселогынынъ окытувшысы.

Суьвретте: М.Бабенко.

А.КИРЕЕВТИНЪ ТУВГАНЛЫ 80 ЙЫЛЛЫГЫНА
РАС БАРЫП

Дайым бизим юрегимизде

(Басы 7, 9-ншы номерлерде)

Он бес йыл артта «Маьметекейдинъ» биринши номерин колга алганда, шаирдинъ куванышы коькке еткен. Биринши номерде саьбийлердинъ шыгармалары аьли де йок эди, ама баьри яхшылыклар алдыда эдилер! Юзлеген балалар оьз яратувшылыгын журналдынъ бетлеринде коьрмеге амал таптылар. Буьгуьн «Маьметекей» акылы, терен маьнели, завькы эм куьжырлы хабаршы, уйкеннинъ де эм кишкейдинъ досы. Онынъ тербиялав куьши бек уйкен, иштелиги ярык эм юмарт. Элбетте, сосындай журналды тек алал эм юмарт аьдем туьзбеге тийисли... Журнал Аскербий Суьюновичтинъ коьп йыллар ойлаган, кеше-куьндиз тыншылык бермеген, уьмитлеген, каьрлеген мырады... Сол зат акында белгилеи шаир-композитор, язувшы Байдымат Кечеруковадынъ хабары шайытлайды.

«Аскербий Киреев пен мен 1985-нши йылдынъ сонъгы куьнлеринде, язувшылардынъ ййылысында танысканман. 1986-ншы йылда мен биринши кере ногай газетадынъ редакциясында конакта болдым... Соннан бери йылда да газетага языламан, аьр номерин телевизия саклайман, онынъ басыннан сонъына дейим тешкеруьвли окып шыгаман. «Юреги онынъ сезгир» деп аталган макаласында Байдымат Кечерукова булай язады: «Аскербий Суьюнович туьрли миллетлердинъ арасында дослыктынъ коьпирлерин курувшы болады. Ол орыс, абаза, авар, карашай, шеркеш, кыргыз, казах, каракалпак, кумык эм оьзге миллетлердинъ тиллеринде шыккан ятлавларды ногайшага коьширген...»

32 йыл артта шаир юрегиндеги сырларын ясырмай, Байдыматка айткан. Элбетте, эки шаирдинъ ойлары, мыраглары бирдей болганлар. Аскербий саьбийлерге деп аз kitapлер шыгатаганына ызаланган, оларга деп суьвретлер мен келбакланып журнал баспалав, телевидениеде юбантув эм билдирув беруьвлерди уйгынлав, ерли миллет эртегилери бойынша мультфильмлер шыкса экен, деген ойларын дайым айтып турган. Соьйтип, эки шаир, савлай яшавларын, зейинликлерин балаларга берген аьдемлер, бир тилде соьйлегенлер. 1986-ншы йылда болган йолыгьстынъ акында Байдымат Кечерукова оьктемсип хабарлайды.

Эм мырадына етуьвуьшин йолы кыйын эм узак болса да, Аскербий Киреев «Маьметекей» журналын халкына савгалады, бир неше йылды номерден-номерге ыспайлап, иштелигин байгытып турды, сонъ ак юректен редакторлык куллыкты Асан Наймановка берди. Буьгуьнлерде, Аскербий салган дережесиннен туьспей, Асан Найманов эм

Римма Утемисова «Маьметекей» журналын энъ йогаьри белги бергендей этип шыгарадылар. Керуьв Кавказда бизим журналымыз сапаты ман (келбакланувы, иштелиги) энъ ийги журналлардынъ санында.

Бу йыл «Ногай даьысы» газетамыз 80 йыллык мерекесин белгилейди. Элбетте, сав йыл бойынша газетамыздынъ акында, куллык эткен журналистлер эм редакторлар акында эстеликли хабарлар болаяклар. Язувшылар, шаирлер эм журналистлер сосы сынъар газетамызда калемлерин оьткирлегенлер, сулыпларын оьстиргенлер. Аскербий Киреевтинъ мерекеси де суьйген газетасы ман бир келеди. Онынъ акында коьп ийги соьзлер айтылаьгына шекленмеймен.

Газетадынъ буьгуьнги бас редакторы Алтынай Атуова булай хабарлайды: «Журналистика факультетин кутылган сонъ, Ленинград университетинде куллык этпеге амал бар эди, ама мен тувган еримге кайтпага суьйдим. 25 йыл артта, 19-ншы январьде, биринши кере орыс тилинде янъылыклар бермеге мени алдылар. Туьнегуьнлерде бизим ерли телевидение мерекесин белгиледи».

Куллыксуьер, абырайлы, танъ эм суьйдимли кыскажылыды «Ногай даьысы» газетасынынъ бас редакторы этип 2002-нши йылда салдылар. Биринши куьннен алып, Алтынай Атуова Киреевтинъ ярдамын сезеди. Боьтен де, сулыплы журналисттинъ танълыгы, аьдемшилиги, арымай-талмай суьйген исине бет беруьвин редактор сонда ок анълайды. Редактордынъ орынбасары болып уйкен сулып алган аьдем, билгенин кызганмай, ак юректен ярдам этпеге азырлиги Киреевти шынты аьдем, насихатшы экенин суьвретлейди. Макаламды кутыла берип, мен эсime орыс йырдынъ соьзлерин аламан, коьшируьвим ондай ийги болмаса да, аязайым: «Тувар бар болса — туваршы бар, шаркынъ бар болса — ишинде янынъ бар, аьытынъ болса — ызларынынъ бар, каранъалык болса — ярыкык та бар». Тувра соьзлер! Аьр аьдем, яшай туьрып, кайдай да бир аьруьв коьримге тийисли ыз калдырмага керек... Аскербий Киреевтинъ баьри эткен затлары ногай халкы яшаган шаклы турааклар. Ол бизим яшавымызга бала шагьмыздан алып киреди эм оннан савлай яшавымызды бийлеп алады. Неге десе Аскербий Киреевти биз оьзимиз балалай окып баслаймыз, сонъ — балаларымызга... Аскербий дайым бизи мен!

Бу куьнлерде ога суьйимимизди, сыйлавымызды, разылыгымызды айтпага заман келди...

Л. ДЖЕЛКАШИЕВА,

Черкесск каласы. РФ журналистлер Соьузынынъ агзасы, РФ сыйлы окытувшысы.

КЕСПИ УСТАСЫ

Аты онынъ дайым сыйлы

Яшавда коьп ийги кеспи бар, ама энъ де сыйлысы окутувшы кеспи десем, бирев де карсы болмас деп ойлайман. Окутувшыдынъ колыннан, неге десе летчик те, алим де, космонавт та, язувшы да, исши де кетеди.

ЕТИМИС

«Алтын сертификат» алган

Алимхан Асанов атындагы Нариман авыл орта школысы эм онынъ окутувшысы Нурманбет Тангатар улы Зарманбетов 8 йылдан бери Савлайроссиялык информационлык технологияларынынъ озь эркли сертификациясынынъ тармагына (ССИТ) келисуьв белгисин кулланув ушинь оьткерилетаган конкурста таймастан катнасадылар.

2017-нши йылдынъ 1-нши январинен 31-нши декабрине дейим билимлендируьв тармагын да ярдам этуьвдинъ тестирование-си болып озган. Сонынъ сырагысында Нурманбет Тангатар улына «ССИТ» тармагына келислиги акында «Алтын сертификат» белгиси тапшырылган. Соны ман бирге ол куллык этетаган А.Асанов атындагы Нариман авыл орта школысына болса «ССИТ» тармагына келислиги акында «Куьмис сертификат» берилген.

Бу тестирование ССИТ тармагы ман уйгынланган Халklar ара эм Савлайроссиялык балалар-яслар яратувшылыгынынъ конкурсы негизинде юритилген. Аьр бир конкурс иси ушин тийисли баллар берилген. Аьр бир конкурста уьш тур бар эди. Бир турдан баскасына соннан алдынгы турда

Бизим Карагас авылдынъ Кидирниязов атындагы орта мектебинде янын, савлыгын берип ислеитаган окутувшылар аз тувьл. Олардынъ бириси – Ийсиндик Зарманбет кызы Айтманбетова – окутувшылык йолында 42 йыл. Ярты оьмирге ювык заманын балаларга багыслап келейткан аьдемнинъ акында неше йылы соьзлер айтып, китаплер де язбага болаяк. И.Айтманбетовадынъ окувшылары мектебти кутарып, йогары окув ошакларына тувскенде де билимин коьрсетип барадылар. Ол ЕГЭ сынавларына балаларды ийги аьзирлейди, уьстинлик, тек уьстинлик деген шақырув астында ислеиди ол окувшылары ман.

Онынъ 19 окувшысы шет эллер тилин окутув кесписин сайлаганлар эм элимиздинъ туьрли калала-

рында эм авылларында етимисли куллык этедилер. Олар бир тилде айтадылар: «Биз энъ терен билимди, шет эллер тилине суьйимликти Ийсиндик Зарманбетовнадан алганмыз эм ога оьмир бойы разымыз!» – деп. И.Айтманбетова коьп йыллар узагында школадынъ профсоюз етекшиси болып та куллык эткен. Ол ВЛКСМ обкомыннан Сый грамота, «Дагестан Республикасынынъ билимлендируьв тармагынынъ отличниги» деген коькирек белгиси, республикалык профсоюз комитетининъ тармак баргысынынъ лауреаты, Россия профсоюзларынынъ 100 йыллыгы ман байланыста эстеликли медаль эм коьп баска дипломлар, разылык хатлар ман савгаланган.

С. МАЙЛЫБАЕВА,

Карагас авыл орта школысынынъ окутувшысы.

Суьвретте: *И.Айтманбетова.*

уьшин берилген баллар ман белгиленген. Алынган балларынынъ оьлшеми эм тийисли ясындагы окувшыларынынъ саны негизинде билим учреждениесининъ (педагогтынъ) рейтинглери кепленген.

Соны ман 2018-нши йылдынъ 1-нши январине белгиленген рейтинглер бойынша сертификация сырагылары келтирилген. Соьйтип, Нурманбет Зарманбетов Савлайроссиялык ортак билимлендируьв эм профессионалык профильли тувьл учреждениелеринде (7-19 яс) эстетикады тербиялав окутувшыларынынъ рейтингиндеги ийги деген 5 процентининъ санына кирген! Бу уьстинлик окутувшыдынъ беретаган билимлендируьв ярдамынынъ оьлшеми Савлайроссиялык «Алтын сертификат» талаплавларына келисли экенин шайытлаган.

Нурманбет Зарманбетовты эм Нариман авыл орта школысын сондай етимислери мен кутлаймыз эм армаган бийик уьстинликлерди йораймыз.

М. ХАНОВ.

ШАРА

Яттан окувшылар ярысында

Терекли-Мектеб авылдынъ Кадрия атындагы орта мектебинде 5-6-ншы, 7-8-нши эм 9-11-нши класслар окувшылары ара «Тири классика» деген Савлайроссиялык яттан окувшылардынъ конкурсынынъ мектеб кезеги болып оьтти. Сондай конкурс бийыл мунда биринши кере баслангыш класслар окувшылары арасында да мектеб китапхана куллыкшысы, дагестан адабиятынынъ окутувшысы Марина Межитовадынъ етекшилиги мен уйгынланып озгарылган. Конкурс катнасувшылары – 2-4-нши класслар окувшылары белгили балалар язувшылары Драгунскийдинъ, Бианкидинъ, Каменскийдинъ эм баскалардынъ шыгармаларын яттан оқып ярысканлар. Сонынъ сырагысында енъуьвши 2-нши «б» класс окувшысы С. Алыпкачева (класс етекшиси

Э. Абубекерова) болды. Ол В. Драгунскийдинъ «Ол яшайды эм ярык береди» деген хабарын яттан оқыды. Бу конкурста солай ок 4-нши «а» класс окувшысы Э.Ярболдиева эм 2-нши «а» классынынъ окувшысы А.Аметова савгалы орынларды алдылар. Бу конкурста жюри агзалары болган мектеб филологлары балалардынъ яттан окув оьнерин яраттылар эм мундай ярыс йыл сайын оьткерилгенин йорадылар.

Мектебтинъ 5-6-ншы, 7-8-нши эм 9-11-нши классларынынъ окувшылары арасында оьткерилген конкурс кезегинде баьриси 12 окувшы катнасты. Солардынъ арасында яттан окувдынъ баьри тийисли нормаларына тек бир 6-ншы класс окувшысы А.Мавлимбердиевадынъ язувшы Пивоваровтынъ «Сочинение» деп аталган хабарын окувы

келисти демеге керек. Ол 5-6-ншы класслар окувшылары арасында енъуьвши болды. Ога оннан да йогары уьстинликлер йораймыз! Окувшылар М.Исакаева 2-нши орынды эм А.Ивазова 3-нши орынды алдылар.

Соны ман 7-8-нши класслар арасында 1-нши орынга К.Мансурова, 2-ншиге – С.Янгишиева эм 3-ншиге – А.Исмаков тийисли болдылар.

Мектебтинъ 9-11-нши класслар окувшылары ишинде болса, 1-нши орынды Э.Мансурова, 2-ншиди – Р.Янполов, 3-ншиди – Я.Кожаев бийледилер.

Конкурс тамамында сонынъ катнасувшыларына, олардынъ окутувшыларына мунавдай ярысларга тийисли кепте аьзирленуьв кереги белгиленди.

М. ЮНУСОВ.

МЕКТЕБ ЯШАВЫННАН

Тилди оьрметлеп

Калинин авыл мектебинде озган айдынъ 19-24-нши куьнлеринде ногай тилининъ юмалыгы оьтти. Оны Рамзия Акбердиева юритти. Бас деп ол Ана тилининъ куьни мен окувшыларды кутлады эм план бойынша озгарылаяк шараларды белгиледи. Ана тилининъ юмалыгы шаиримиз Аскербий Киреевтинъ мерекесине раскелди. Шаиримизге багысланып, «Балалардынъ досы» деп аталган там газетасы илинген, «Оьнери де, оьмири де – халкына» деген выставкасы китапхана куллыкшысы С.Янгазиева ман аьзирленген. Окувшылар А.Киреевтинъ ятлавларын яттан айттылар, йырладылар, кишкей коьрсетуьв аьзирледилер. Конак авыл китапхана куллыкшысы Авакхан Кульниязова шаир акында кызыклы хабарла-

ды. Юмалык барысында туьрли конкурслар, шаралар озгарылды. «Меним суьйген айваным» конкурсында А.Кельдасова (8-нши класс), А.Акманбетова (4-нши класс) 1-нши орынды бийледилер. «Ана тилин калай билемиз» деген конкурсында 8-нши класс окувшылары енъуьвши болдылар. «Эртегилер дуньясында» деген суьврет ясав конкурсында 5-нши класс окувшысы С.Тангатарова – 1-нши, А.Тулашева (6-ншы класс) 2-нши, Х.Кельдасова эм А.Бейтуллаева 3-нши орынды алдылар. Шараларда белсенли катнаскан балаларга Рамзия Ахмат кызы Сый грамоталар тапшырды. Ногай тил юмалыгы кызыклы аьлде оьтти.

Суьвретте: *шара катнасувшылары.*

Кызыклы юмалык

Калинин авылынынъ С.Капаев атындагы мектебинде орыс тилининъ юмалыгы озды. Сосы юмалыкты мектебтинъ орыс тилининъ окутувшылары Фаризат Оразбаева эм Назбике Кульдиева уйгынладылар. Дуьйсемби куьннен юма сонъгы куьнге дейим план бойынша шаралар юргисттилер, айтпаг: «Орыс тилим, сен баалы эм суьйикли», «Энь де билимли окувшы», «Умницы и умники» конкурслары, «Энь де суьйикли китабим» сочинениелер конкурсы, «Оьз ойын» викторина эм мерекешиге багысланган там газета. Солай ок «Тири классика» конкурсы да оьтти. Белгиленген шараларда 5-9-ншы класс окувшылары катнастылар. Окувшылар юмалыкта оьзлерининъ баьри билимлерин эм оьнерлерин коьрсеттилер. «Умники и умницы» эм «Счастливый случай» конкурсында – 5-нши класс окувшылары, «Оьз ойын»

конкурсында – 7-нши класс окувшылары, сочинение конкурсында – А.Тулашева (6-ншы класс), «Энь де билимли окувшы» конкурсында А.Исмаков (7-нши класс) 1-нши орынга тийисли болдылар. Сосы орыс тилининъ юмалыгында Р.Казгереева, Е.Эсиргепова, Р.Бальгишиева, А.Кельдасова, Д.Абдулсаметова, А.Бейтуллаева, А.Исмаков белсенли катнастылар. «Живая классика» конкурсында 1-нши орынды Д.Абдулсаметова (6-ншы класс), З.Манопова (7-нши класс), Е.Эсиргепова (9-ншы класс) бийледилер. Бу конкурста И.Джумагельдиева, Н.Кульдиева, Ф.Оразбаева жюри агзалары эдилер. Юмалык бек аьруьв, кызыклы аьлде оьтти. Юмалыктынъ сырагылары бойынша окувшыларга Сый грамоталар тапшырылды.

Г. ЯНГАЗИЕВА.

Суьвретте: *шарадан коьринис.*

РОССИЯДА АРХИВЛЕР КУЪНИ БЕЛГИЛЕНДИ

Бурынгыды келеектеги мен байланыстырып

Йыл сайын 10-ншы мартта Россияда Архив куллыкшылар куъни, баъри де архивлер куллыкшылары ушшин кеспи байрамы белгиленеди.

2002-нши йылдынъ 5-нши мартында Федераллык архив службасы Россиядагы баъри де архив куллыкшылары ушшин кеспи байрамын токтастырмага кенъес этти. Сол куън 1720-ншы йылда Россия патшасы Биринши Петр «Генеральный регламент или Устав» деген документке кол баскан. Бу кагыт соны ман элимизде биринши патшалык актарынынъ бириси болып токтаган. Сол документтинъ маънеси россия патшалык етекшилевдинъ туъзилисининъ негизин язув болган. Буйрыктардынъ бирисинде патшалыктынъ аър бир власть органында архивлер болмага кереги акында айтылган. Сол заманларда орталык патшалык учреж-

дениеси деп Генераллык регламент саналган. Сол регламент официаллык кагытлардынъ эсабын сахый юритпеге эм баъри документлерди де архивке бермеге тийисли эди. Соъйтип Биринши Петрдынъ указы ман Аталыгымызда янты ис дережеси – актуариус яде архивариус, олай дегени архив куллыкшысынынъ патшалык службасы туъзилген. Соннан бери коъп йыллар узагында яде оъмир бойы сакланмага тийисли болагаган документлердинъ уйкен коълеми баъри коллегиялардан да сав элге ортак болган бир архивке берилип келген.

Болса да Биринши Петрдынъ заманына дейим архивлер болмаган деп айтув дурыс тувыл. Акыйкатында, сондай организациялар бурыннан бери туъзилип келгенлер. Тек архив исининъ белсенли кепте оърленуви

патшалар заманында басланган. Энь керекли кагытларды патша уйлеринде саклаганлар.

Буыгуънлерде Ногай район архивинде район учреждениелер, организациялар тарихи эм аьрекети акында маънели билдирувлер йыйылган. Айтып белгилев керегеди, аьлиге дейим де архивлер янты документлер мен толыстырылады, солардынъ мунда келуви яшав оъзи алдыга барган сайын бир де токтамайды эм токтамаяк. Фондтынъ эски деген кагытлары 1929-ншы йыл ман белгиленеди, архивтеги энь де ызгы документ болса, ол буыгуънгиси болады. Соъйтип архивлер оъзлерининъ узун уьндириклери мен бурынгыды келеектеги мен байланыстырадылар.

Н. БАШАНТАВОВА,

Ногай район архив етекишси.

Билдирувлер

Москва каласынынъ савда эм аьжетлер департаментини аьлиги заманда Москва еринде савлай йыл бойынша регионлар ара 4 ярмаркалар аьрекет этетаганын билдиреди. Ярмаркаларда катнасув ушшин азык-туулик продукция болдырувшылар шақыртыладылар.

Ярмаркаларда ортакшылык этуъв бойынша ой-маслагатларын йыл бойынша «Ногайский район» МО администрациясы, солай ок тоъмендеги электрон почтасына йибермеге тилек саламыз:

Economika. 2018@mail.ru.

«Село Терекли-Мектеб» СП МО еринде 2018-нши йылдынъ 12-нши март – 12-нши апрель куънлеринде авылды йыйыстырув эм кокыстан тазалав айлыгы озгарылатаганы билдирилген. Организациялар, учреждениелер етекшилерине, савда юрегаган ерлер иелерине тилек: оъз ерлеринъизде бу шараларды озгарувды канагатламага.

«Село Терекли-Мектеб» СП МО аькимбасы

З.Аджибайрамов.

Уважаемые потребители электрической энергии Ногайского района!

В соответствии с изменениями, внесенными в Правила полного и (или) частичного ограничения режима потребления электрической энергии, утвержденных Постановлением правительства РФ от 04.05.2012 года № 442, а также в правила предоставления коммунальных услуг собственникам и пользователям помещений в многоквартирных домах и жилых домов, утвержденных Постановлением Правительства РФ от 06.05.2011 года № 354 изменен порядок уведомления потребителей-должников об ограничении (отключении) режима потребления электрической энергии.

В настоящее время, действующим законодательством расширен порядок и возможные способы уведомления неплательщиков об ограничении режима потребления электроэнергии и инициатор ограничения вправе сообщить об этом потребителю любым из перечисленных способов: смс-сообщением на номер мобильного телефона, сообщении на адрес электронной почты, публикацией на официальном сайте инициатора сети «Интернет», включением текста уведомления в счет на оплату, опубликованием в периодическом печатном издании, являющемся источником официального опубликования нормативных правовых актов, через личный кабинет потребителя в государственной информационной системе ЖКХ, передачи голосовой информации по сети фиксированной

телефонной связи или любым позволяющим подтвердить доставку указанного уведомления способом.

ПАО «Дагестанская энергосбытовая компания» доводит до вашего сведения, что в соответствии с изменениями, внесенными пп. «е(3)» Постановления Правительства РФ от 26.12.2016 г. № 1498 в Постановлении Правительства РФ от 06.05.2011 г. № 354 «О предоставлении коммунальных услуг собственникам и пользователям помещений в многоквартирных домах и жилых домов», исполнитель коммунальных услуг имеет право уведомлять потребителя о наличии задолженности по оплате за коммунальную услугу, в том числе, посредством размещения информации на своем официальном сайте в сети Интернет. В целях информирования потребителей электроэнергии об ограничении режима потребления энергоресурса, ПАО «Дагестанская энергосбытовая компания» на своем корпоративном сайте www.dag-esk.ru в разделе «КЛИЕНТАМ», подразделе «реестр на ограничение коммунальных услуг» размещает ежедневно обновляемый список потребителей-неплательщиков, выбранных на отключение, с указанием информации о них в соответствии с действующим законодательством. Во избежание введения полного ограничения просим Вас срочно оплатить образовавшуюся задолженность.

Управляющий директор

ПАО «ДЭСК» М.Ш.Гитинов.

ХАЛКЛАР АРА АКЦИЯ

«Ер саьати»

Уьстимиздеги 2018-нши йылдынъ 24-нши мартында Россия Федерациясынынъ баъри субъектлеринде «Ер саьати» халклар ара акциясынынъ озгарылуви уйгынланады.

Йыл сайын болагаган «Ер саьати» акциясы Россиядынъ Табиат мини-

стерствосы Россиядынъ WWF ман биргелес тоьгерек якты саклав маъселелерине эс этуъв ниетте озгарылады.

«Ер саьати» акция бойынша катнасувшылар электроарыкты бир саьатке соьндирмеге шақырыладылар, соны ман олар дуныядынъ келеектегиси

ушшин тынышсызланатаганын белгилейдилер. Сол заман дуныядынъ белгилли эстеликлерининъ эм меканларынынъ ярыгы да тымгыстылаяк. Халклар ара «Ер саьати» 2018-нши йылдынъ 24-нши мартында 20:30-21:30 саьатте (ерли заман) оьтеек.

Терекли-Мектеб авыл яшавшысы
Шерпудин Явгашевич Джумагишиевке
22-нши мартта 60 яска толувы ман

Яшавга куванып яша деп,
Мен Аллахтан тилеймен.
Ийги куънлеринъ коъп болсын
Деп айтпага сьуемен.
Каралдынънынъ капытсы
Ийгиликке ашылсын.
Мерекенъ мен хошламага
Суйгенлеринъ асыксын.

Кутлавшы: Айнедин Карасаев
(Шелков району, Воскресеновское авылы).

Сургут калада яшайтаган ердесимиз
Асан Шандавовка
1-нши апрельде 40 яска толаягы ман

Яшавынъда аър заман
Ийгиликлер болсынлар.
Алдыдагы уьмитлер
Коънтылге етип толсынлар
Сенинъ сыйлы мерекенъди
Тойдай этип тойлайык.
Узак оъмир, коъп наьсип
Сага сол куън йорайык.

Кутлавшылар: атасы Явгайтар, анасы Майлав, агасы Аслан, енъгеси Гузель, куъеви Айнадин, карындасы Айшат, иинелери Азиз, Алина, Эльмира, Элина, Азима.

Терекли-Мектеб авыл яшавшысы
Арина Арсеновна Аджимуллаевага
23-нши мартта 8 яска толаягы ман

Сув ишкенде,
Тамагынънан коъринген.
Сьулув Арина,
Сени соъйтип сьуемиз.
Алдыдагы йылларынъ
Куванышлар аькелсин.
Юрген йолга Арина,
Куън шувагы тоьселсин.

Кутлавшылар: энеси Насипхан, абалары Назира эм Айза, акалары Камал, Шахмидан, Мамат.

Орта-Тоъбе авылынынъ кишкей яшавшысы
Разиет Замировна Исмаиловага
21-нши мартта 1-яска толганы ман

Кайдай аьрув атынъ бар,
Разиет, сени сьуемиз.
Тувган куънинъде, алтын топ,
Ак бетинънен оьбемиз.
Оьс баламыз, оьс ши сен
Сьулув кызга айланшы.
Баьрин кырызтырган кыз болып,
Тувганларды кувантшы.

Кутлавшылар: уйкен нагашакасы Заур, энеси Гульзифа, нагашакалары-Арсланбек, Рашид, Руслан, энелери, абалары, акалары.

КПРФ Ногай райкомы Аvasхан Мамурова-га ян косагы Бекманбет Курманалиевич Мамуров топырак болаганы ман байланыста каты кайгырувын билдиреди, ога, аьелине эм кардаш-тувганларына бассавлык йорайды.	ДР НС депутаты М.Авезовтынъ ямагат приемный Мамуровлардынъ аьелине Бекманбет Курманалиевич Мамуров оьлгени мен байланыста каты кайгырувын билдиреди эм бассавлык йорайды.	«Айланай» фольклор-этнографиялык ансамбль куллыкшылары Мария Магомедовна Шаршевага эри дуныядан тайганы ман байланыслы болып каты кайгырувларын билдиредилер, ога эм кардаш-тувганларына бассавлык йорайдылар.	2005-нши йылда Карагас авыл орта школасы ман Каирбек Халиуллаевич Биарслановтынъ атына берилген орта билим акында Б 3681022 номерли аттестат куъшиннен тайган деп эсапламак.
---	--	---	--

«ШОБЛ ТАВЫСЫ»
(ГОЛОС СТЕПИ)

(+6)

ТОКТАСТЫРУВШЫ:
Дагестан Республикасынынъ Баспа эм информация министрствосы.

Бас редактор
КОЖАЕВА Э.Ю.

Дагестан Республикасы бойынша Байланыс информациялык технологиялар эм коьлем коммуникациялар тармагында тергев салув бойынша Федераллык служба управленесинде регистрацияланган.

Регистрациялык номери ПИИ №ТУ 05-00359 (12 декабрь 2016 й.)

Колязбаларга рецензия берилмейди. Олар кери ызына кайтарылмайдылар. Авторлар ой токтастары редакцияды ман келиспесе боладылар. Авторлар аьылмалары ушшин явапдылар. ДР-нынъ Баспа эм коьлемлик коммуникациялар бойынша комитети.

Баспалавга кол басылув заманы – 17 саьатте. Баспалавга кол басылган – 16 саьатте.

Адрес редакции и издателя:
368850, Республика Дагестан, Ногайский район,
с.Терекли-Мектеб, ул.К.Маркса, 49
Газета «Голос степи».
Электронный адрес: sholtavisi@mail.ru

Официальный сайт газеты (www.golos-stepi.ru)

Телефоны:
Общий отдел – 21-4-71
Индекс – 51365

Газета выходит 52 раза в году.
Тираж – 3000 экз.
Цена – 5 рублей.
Реклама и объявления публикуются по договорным ценам.

Газета отпечатана в типографии
ГАОУ РД «ИД «Дагестан»
по адресу:
367018, ДР, г.Махачкала,
Проспект Петра 1, 61.